

آسیب شناسی و بهبود سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی مطالعه موردی یک مرکز نظامی - انتظامی؛ ص ۲۵-۴۱

حسین ضیایی^۱، مصطفی یوسف خواه^۲، حسین عیسانی^۳، فریبرز کریمی کاکاوندی^۴

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۲۰

چکیده

ارزیابی سازمان ها به منظور شناخت نقاط ضعف و قوت آن ها از دیرباز مورد توجه مدیران و نیز مبنای اتخاذ تصمیمات مهم آن ها بوده است. هدف اصلی این تحقیق آن است که با آسیب شناسی و بهبود سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی (مورد مطالعه: یک مرکز نظامی - انتظامی)، مدیران آمار و پشتیبانی را به منظور حرکت در راستای حل مشکلات و ارتقای اثربخشی سازمانی یاری رسانده و از حد شدن مشکلات، کاهش بهره وری سازمانی و افول آن جلوگیری به عمل آورده و همچنین در راه رسیدن به اهداف درون سازمانی مدیران را یاری کننند این تحقیق از نظر هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی و گردآوری اطلاعات آن به صورت پیمایشی بوده است. جامعه آماری این تحقیق ۴۷ نفر شامل مدیران آمار و پشتیبانی رده های تحت امر می باشد و نمونه آماری به صورت تمام شمار ۴۷ نفر می باشد. ابزار اصلی جمع آوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته بود که با ۶۴ سؤال در قالب ۱۷ مؤلفه بر اساس گزینه پنج جوابی طیف لیکرت تنظیم شده و پس از جمع آوری داده ها، کدگذاری و ورود داده ها به سیستم، اطلاعات با استفاده از نرم افزار SPSS در دو سطح آمار توصیفی (فراوانی، درصد میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (آزمون t، آزمون کولموگروف- اسمیرنوف و فریدمن) مورد تحلیل قرار گرفت. بر اساس نتایج آزمون تی تک نمونه ای ۴ بعد و ۱۷ مؤلفه مورد تأیید قرار گرفت و بر اساس نتایج آزمون فریدمن رتبه ابعاد به ترتیب شامل «انسان افزار»، «سازمان افزار»، «نرم افزار»، «سخت افزار» و از نظر پاسخگویان پنج مؤلفه دارای پایین ترین رتبه بودند شامل «ابزار و تجهیزات تخصصی»، «فضاها و اماکن عمومی»، «ابزار و تجهیزات عمومی»، «فضاها و اماکن تخصصی» و «مستندات و کتب تخصصی» که مطلوبیت مورد انتظار را ندارند و مؤلفه هایی هستند که آسیب ها و چالش های سیستم تدارک اقلام مصرفی در این ها شکل می گیرد؛ در نهایت بر اساس گام های تحقیق، راهکارهای بهبود سیستم تدارک اقلام مصرفی، پیشنهاد گردید و در انتها پیشنهادهایی برای محققان و علاقه مندان به این حوزه ارائه شد.

واژگان کلیدی: آسیب شناسی (عارضه یابی)^۵، لجستیک^۶، تدارک اقلام^۷، اقتصاد مقاومتی^۸

۱ کارشناس ارشد، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران / hossein1368@chmail.ir

۲ استادیار دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران، (نویسنده مسئول) / yousefkhah@semmnau.ac.ir

۳ استادیار دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران / hi.ali@chmail.ir

۴ کارشناس ارشد، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران، ایران / fariborzkarimi68@gmail.com

مقدمه و بیان مسئله

هر سازمانی برای انجام مأموریت اصلی و رسیدن به اهداف موردنظر باید از تدارکات و پشتیبانی عملیاتی مناسب برخوردار باشد و همه احتیاجات واحدهای عملیاتی خود را برآورده کند تا این واحدها بتوانند به نحو مناسب و قابل قبول به اجرای وظایف محوله بپردازند. بر این اساس، کیفیت تدارکات رسانی و پشتیبانی از عملیات اصلی نقش بسیار مهمی در دسترسی به هدف دارد و هرگونه ضعف در این زمینه، اثرات خود را بر انجام فعالیت ها و مأموریت های واحدهای عملیاتی باقی می گذارد. امروزه آما رسانی و پشتیبانی قوی برای شروع و ادامه مأموریت های واحدهای عملیاتی، به عنوان یکی از مباحث اساسی سازمان های نظامی مطرح است، با توجه به رشد فناوری، تدارک سازمان های مزبور در این زمینه، عامل مهمی در رشد و بهبود آن ها به شمار می آید. عملیات پشتیبانی و آما رسانی، ابعاد و زمینه وسیعی دارد که با توجه به گستردگی کمی و کیفی سازمان های نظامی، به ابعاد و اجزای آن افزوده می شود (مشبکی، ۱۳۷۷، ص. ۷۹).

کتون^۱ می گوید: ((لجستیک پلی است که قابلیت منابع اقتصادی یک کشور را به نیروهای نظامی آن پیوند می زند، و فرآیندهای لجستیکی بستری هستند که این ارتباط از طریق آن ها شکل می گیرد)). این فرآیندها چگونگی به کارگیری منابع در جهت تجهیز، جابجایی و نگهداری از نیروهای نظامی را توصیف می -کند. به طور کلی، می توان فرآیند لجستیک را متناسب با نیازهای لجستیکی در پنج بخش کلان مطرح نمود: تدارک کالاها و نیازمندی ها، جابجایی و تحرک، نگهداری و تعمیرات، ساختمان و تأسیسات و مخابرات و ارتباطات (عیسایی، ۱۳۹۰، ص. ۳۰).

فراهم نمودن کلیه کالاهای مورد نیاز سیستم نظامی را تدارک گویند. عوامل متعددی بر فعالیت های زنجیره تدارک کالا موثر است این عوامل عبارتند از:

- گستره جغرافیایی استقرار نیروهای نظامی ;
- تنوع و حجم نیازمندی های نیرو و موضوعات پشتیبانی لجستیکی ;
- امکان و احتمال قطع راهبردی کانال های تامین داخلی و خارجی ;
- تامین بودجه و اعتبار متمرکز سیستم نظامی ;
- محدودیت های منابع مالی، نیروی انسانی و غیره (عیایی، ۱۳۹۰، ص. ۳۱).

لذا با توجه به اهمیت تدارک اقلام در سازمان و همچنین تاکیدات مقام معظم رهبری بر موضوع اقتصاد مقاومتی در سال های اخیر و همچنین انتخاب شعار سال های ۹۵ (اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل)، ۹۶ (اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال) و ۹۷ (حمایت از کالای ایرانی) تاکیدات معظم له بر مصرف تولید داخل، اصلاح الگوی مصرف و پرهیز از اسراف و ... محققان را بر آن داشت که آسیب های تدارک اقلام مصرفی (غیرخوراکی) در سپاه استان را با رویکرد اقتصاد مقاومتی بررسی و راهکارهای مناسب در این خصوص ارائه نماید. اقتصاد مقاومتی، به معنی روش های صحیح تصمیم گیری اقتصادی در شرایط تحریم، فشار و کمبود منابع در جامعه است، به گونه ای که این سبک منجر به شکوفایی اقتصادی شود. این الگو موجب ایجاد امنیت و ثبات در اقتصاد و عدم تزلزل در برابر شوک خارجی اقتصادی و جلوگیری از امتیازدهی به دشمنان است (اسدی و شیرازی، ۱۳۹۳، ص. ۹۳). نتایج تحقیقات انجام شده نشان می دهد نظام لجستیک اکثر سازمان های موجود در کشور ما به شکل سنتی می باشد که با توجه به تغییرات روزافزون، ادامه ی این روند بقاء و ماندگاری سازمان ها را به خطر می اندازد. چاره و راهکار برون رفت از این وضعیت شناسایی نظام لجستیک نوین و تغییر در نگرش و سازوکارهای نظام لجستیک موجود خواهد بود (نادری، ۱۳۹۱، ص. ۱۴۰). از جمله مشکلات و محدودیت هایی که در سیستم تدارک اقلام مصرفی وجود دارد (با توجه به اسناد بالادستی، گزارشات نظارت ستادی و نظر برخی از مدیران و خبرگان سازمان)، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- توجه نداشتن به تامین اقلام و نیازمندی های درخواستی رده های تحت امر از منابع تامین داخلی و تولید داخل
- ۲- نامشخص بودن منابع تامین داخلی جهت رفع نیازمندی ها
- ۳- مدیریت نامناسب در مصرف اقلام مصرفی اداری
- ۴- نداشتن اطلاعات شفاف و دقیق در خصوص اقلام مصرفی جهت تصمیم گیری مدیران
- ۵- نداشتن هماهنگی لازم و به موقع بین واحدهای مختلف سیستم تدارک اقلام مصرفی در رده های تحت امر
- ۶- مصرف بی رویه اقلام در رده های تحت امر
- ۷- افزایش هزینه های تدارک اقلام مصرفی
- ۸- نداشتن الگوی مصرف مناسب
- ۹- توزیع ناعادلانه اعتبارات جهت تامین اقلام مصرفی در رده های زیر مجموعه
- ۱۰- وجود اسراف و زیاده روی در مصرف اقلام

این مشکلات و محدودیت‌ها بیانگر ضعف و نارسایی‌هایی در سیستم تدارک اقلام مصرفی گردیده است که برای رفع صحیح ضعف‌ها و یا شناسایی سایر نارسایی‌ها که در سیستم وجود دارد، لازم است سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی مورد ارزیابی و بازبینی قرار گیرد. لذا علاوه بر اینکه سایر نارسایی‌های موجود سیستم تدارک اقلام مصرفی از منظر اقتصاد مقاومتی شناسایی می‌شود راهکارها و پیشنهادات خود برای بهبود سیستم با رویکرد اقتصاد مقاومتی ارائه خواهد شد.

مبانی نظری

عارضه‌یابی (آسیب‌شناسی)

عارضه‌یابی عبارت است از روش نظام‌مند و علمی برای شناسایی، طبقه‌بندی و ریشه‌یابی عارضه‌ها و اثرات سوء آن‌ها در کارکرد سازمان در فضای رقابتی و تهیه و تدوین برنامه‌های کاری برای رفع آن‌ها در سازمان (کامینگز و ورلی^۱، ۲۰۰۱: ۵۶-۵۷).

هدف از عارضه‌یابی درک ماهیت و علت‌های مسائل و مشکلات و چالش‌هایی می‌باشد که به صورت علنی توسط افراد بیان می‌شود. علاوه بر این شناسایی دیگر مسائل و مشکلات سازمانی و فرصت‌های بهبود، کشف و ارائه راه‌کار به‌منظور حل مسائل و مشکلات در راستای بهبود اثربخشی سازمانی از دیگر اهداف مطالعات عارضه‌یابی می‌باشد (هریسون^۲، ۱۹۹۰: ۳-۲).

در فرآیند عارضه‌یابی وضعیت موجود با وضعیت مطلوب مورد مقایسه قرار می‌گیرد. علاوه بر این، همه انواع مطالعات عارضه‌یابی شامل یافتن راه‌هایی برای کاهش فاصله بین وضع موجود و وضعیت مطلوب می‌باشد.

یافته‌های عارضه‌یابی ممکن است خواهان ایجاد تغییر در یک یا چند ویژگی سازمان باشد. مواردی مثل تغییر اهداف مدیریتی و یا راهبردهایی (مانند ارائه محصول جدید) تغییر در مهارت، دانش و نگرش نیروی انسانی (مهارتی که در کار گروهی به آن‌ها نیاز است)، تغییر در فرآیندهای بین فردی و بین گروهی (مثل سبک‌ها و الگوهای رهبری) تغییر در ساختار سازمانی یک قسمت از سازمان و تغییر در فناوری مورد استفاده، علاوه بر این ممکن است یافته‌های عارضه‌یابی تغییرات گسترده‌ای را به‌منظور اعمال اقدامات بهبود پیشنهاد کنند. تغییرات مواردی مانند: برنامه‌های

1- Cummings & Worley

2- Harrison

آموزشی، حل و میانجی‌گری تعارضات، تعریف مجدد مسئولیت‌های شغلی افراد، تغییر در سیستم پرداخت‌ها و پاداش‌ها، طراحی مجدد فرایندهای کاری (هریسون، ۱۹۹۰: ۳-۲).

تدارکات

تدارکات بخشی از امور یک سازمان است که شامل پیش بینی، خرید و تامین منابع تولید و تجهیزات می‌شود. بدیهی است که حسن جریان امور تدارکاتی، در پیشرفت و سرعت اجرای کارها و رسیدن به هدف‌های سازمان تاثیر بسزایی دارد. به علاوه روشن است که مواد اولیه و تجهیزات مورد نیاز برای تولید، از مهمترین عوامل هزینه است و شاید به طور متوسط سهم عمده هزینه تمام شده اغلب تولیدات صنعتی را تشکیل می‌دهد. به این علت موفقیت سازمان‌های بازرگانی به میزان بسیار زیادی بستگی به اداره صحیح امور تدارکاتی و ایجاد سیستم کنترل قوی برای اعمال نظارت موثر و کار آمد روی مصرف مواد و موجودی انبارها دارد. در نتیجه، بخش تدارکاتی سازمان در پیش بینی و تهیه و تامین نیازمندی‌های سازمان وظیفه مهمی بر عهده دارد و باید همواره مراقب و آماده باشد که مواد، کالاها، وسایل و تجهیزات مورد نیاز به اندازه کافی و با کیفیت مناسب در انبارها برای رفع نیازهای واحدهای مختلف سازمان موجود باشد. در عین حال لازم است از تدارکات کالاهای غیر ضروری که منجر به صرف هزینه است خودداری شود و کالاها همواره با نوع عملیات و نیازهای سازمان متناسب باشد. بخش تدارکات به عنوان یک زیر نظام در کل نظام لجستیک سازمان می‌باشد و مانند دستگاه قلب و فشار خون در بدن موجود زنده عمل می‌کند. زیرا تامین کننده مواد و کالاهایی است که جریان آنها در سازمان همچون گردش خون در بدن موجود زنده است و به زندگی او تداوم و بقاء می‌بخشد. نظام تدارکات نیازهای سازمان را از منابع داخلی و خارجی تامین می‌نماید و بین بخش‌های مختلف سازمان توزیع می‌کند و بدین طریق آنها می‌توانند وظایف خود را انجام دهند و بدین گونه سازمان به اهداف خود نائل می‌آید. در واقع تدارکات در سازمان به ویژه در سازمان‌های بازرگانی و صنعتی خوراک سازمان را تامین می‌کند و به بخش‌ها و واحدهای مختلف تحویل می‌دهد.

هدف کلی نظام تدارکات عبارت است از خرید و تامین کالاهای مورد نیاز یا اجرای خدمات لازم، در کوتاه‌ترین زمان و موقع مناسب، با قیمت و کیفیت مطلوب و حفاظت از کالاهای خریداری شده، سپس تحویل به موقع آنها به واحدهای متقاضی و رفع احتیاجات آنها.

وظایف محول شده به بخش تدارکات برای نیل به این هدف عبارتند از:

خرید و کارپردازی

نگهداری کالاها در انبار

توزیع

نظارت بر موجودی (کاظمی، ۱۳۸۹، ص. ۴۹).

فرآیند تدارکات با فعالیت های مرتبط با شناخت نیازمندی های لجستیکی شروع و به توزیع و رساندن کالاها و نیازمندی های رده های پشتیبانی شونده (مصرف کنندگان یا کاربران) ختم می شود (عیسایی، ۱۳۹۰، ص ۳۱-۳۲).

اقتصاد مقاومتی

اقتصاد مقاومتی طراحی و مدل سازی ویژه ای از شرایط و ساز و کارهای اقتصادی است که فضای اقتصادی کشور مبتنی بر فرض وجود حداکثر تحریم ها و فشارها، به صورت فعال و نه منفعل، طراحی می شود. اقتصاد مقاومتی بنیانی نظری برای مدل سازی گونه ویژه ای از اقتصاد است که فعالانه خود را برای مواجهه با تحریم ها بیش از پیش آماده ساخته است. ساز و کار اقتصادی، فضای کسب و کار، تجارت خارجی، نهاده های مالی و واسطه ای است. اقتصاد مقاومتی مبتنی بر این پیش فرض طراحی شده که کشور در تعارض ایدئولوژیک دائمی با نظام سلطه است و هر ضربه اقتصادی از غرب ممکن است در هر لحظه به کشور وارد شود. در چنین شرایطی تحریم های اقتصادی نه تهدید، بلکه فرصت ویژه ای هستند که زیر فشار آنها می توان راهبردهای اقتصاد مقاومتی را با قدرت و اجماع ملی همراه و پیاده سازی آنها را تسریع کرد. الگوی اقتصاد مقاومتی چتر مفهومی کلانی است که در حوزه اقتصاد، به اقتصاد مقاومتی می انجامد؛ در حوزه فرهنگ به فرهنگ مقاومتی در حوزه سیاست خارجی، به دیپلماسی مقاومتی و ... (تراب زاده و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۴۴).

اقتصاد مقاومتی یعنی اقتصادی که مقاوم است؛ با تحریکات جهانی، با تکان های جهان، با سیاست های آمریکا و غیر آمریکا زیر و رو نمی شود؛ اقتصادی است متکی به مردم. اقتصاد مقاومتی یعنی اقتصادی که با توجه به همه قوت ها و ضعف های داخلی و خارجی و تهدیدها و فرصت های بیرونی، سناریوسازی می کند و برای هر شرایطی برنامه دارد (بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی، ۱۳۹۳/۰۱/۰۱).

اقتصاد مقاومتی عبارت است از اقتصادی راهبردی که محیط سنج است و درون و برون را به خوبی می بیند و برای شرایطی که هر لحظه ممکن است تغییر کند، واکنش مناسبی دارد (حسین زاده بحرینی، ۱۳۹۲، ص ۱۴۶). «یعنی آن اقتصادی که در شرایط فشار، در شرایط تحریم، در شرایط دشمنی ها و خصومت های شدید می تواند تضمین کننده ی رشد و شکوفائی یک کشور باشد.» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان ۱۳۹۱/۰۵/۱۶) اقتصاد مقاومتی به معنی تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آن و در شرایط آرمانی، تبدیل چنین

فشارهایی به فرصت که نتیجه اقتصاد مقاومتی است، سبب کاهش وابستگی ها و تاکید روی مزیت های تولید داخل و تلاش برای خودتکایی است (قاسمی، ۱۳۹۱، ص. ۸).

سوالات تحقیق

سؤال اصلی

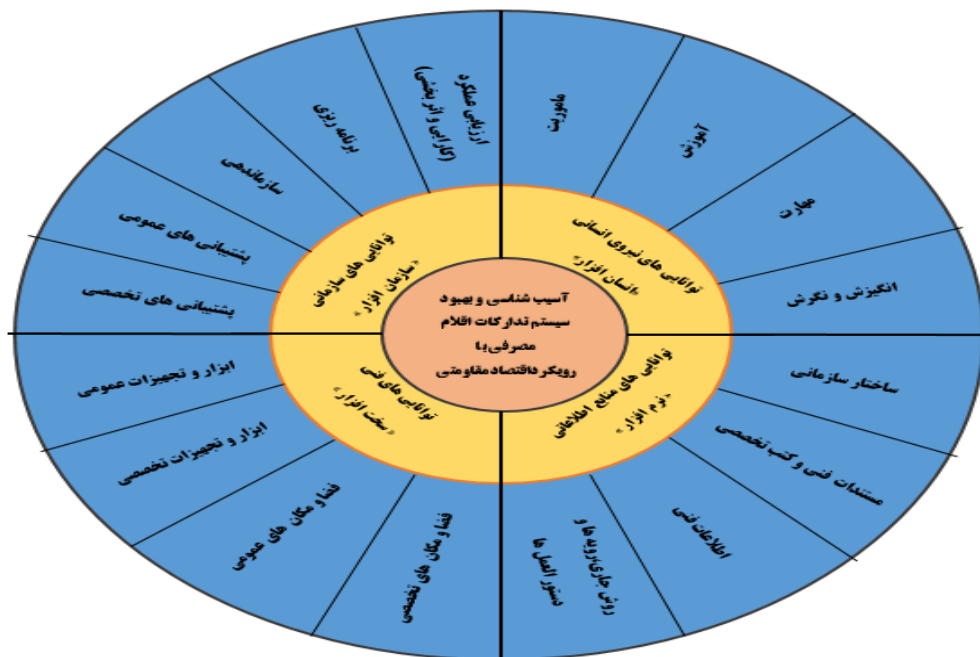
آسیب های سیستم تدارک اقلام مصرفی و راهکارهای بهبود آن با استفاده از رویکرد اقتصاد مقاومتی کدامند؟

سؤال فرعی

۱. ابعاد و مولفه های آسیب شناسی سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی کدامند؟
۲. اولویت بندی ابعاد و مولفه های آسیب شناسی سیستم تدارک اقدام مصرفی چگونه است؟
۳. نقاط قوت و ضعف سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی کدام است؟
۴. راهکارها و پیشنهادهای لازم برای بهبود آسیب های سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی کدامند؟

مدل تحقیق

با توجه به مبانی نظری و پیشینه مورد بررسی، چهارچوب نظری این تحقیق بر اساس الگوی آسیب شناسی اسکاپ شامل ابعاد انسان افزار، سازمان افزار، اطلاعات افزار و سخت افزار طراحی گردید که بعد انسان افزار شامل چهار مولفه «ماموریت، آموزش، مهارت و انگیزش و نگرش»، بعد سازمان افزار شامل پنج مولفه «ارزیابی عملکرد، برنامه ریزی، سازماندهی، پشتیبانی های عمومی و پشتیبانی های تخصصی»، بعد نرم افزار شامل چهار مولفه «ساختار سازمانی، مستندات فنی و کتب تخصصی، اطلاعات فنی، روش جاری، رویه ها و دستورالعمل ها» و بعد سخت افزار شامل چهار مولفه «ابزار و تجهیزات عمومی، ابزار و تجهیزات تخصصی، فضا و مکان های عمومی، فضا و مکان های تخصصی» می باشد. لازم به ذکر است چون آسیب شناسی و بهبود سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی بوده است لذا اکثر شاخص ها با توجه به این نکته طراحی شده اند که در (شکل شماره یک) و (جدول شماره یک) آمده است.

شکل ۱: مدل آسیب شناسی و بهبود سیستم تدارکات اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی

جدول ۱: ابعاد، مؤلفه ها و شاخص های تحقیق

ابعاد	مؤلفه	شاخص های اقتصاد مقاومتی
انسان افزار	مأموریت	حرکت بر اساس برنامه، تکیه بر تولید ملی
	آموزش	دانش محوری، ارج دهی فرهنگ کار، علم گرایی
	مهارت	اصلاح الگوی مصرف، تکیه بر تولید ملی
	انگیزش و نگرش	حاکمیت قانون، خصوصی سازی، مدیریت مصرف، ارج دهی فرهنگ کار، تکیه بر تولید ملی
نرم افزار	اطلاعات فنی	فعال شدن شرکت های دانش بنیان
	ساختار سازمانی	تکیه بر تولید ملی، حرکت بر اساس برنامه، ایجاد تراز اقتصادی مثبت
	روش جاری، روبه ها و دستورالعمل ها	تکیه بر تولید ملی، حرکت بر اساس برنامه
	مستندات و کتب تخصصی	اصلاح الگوی مصرف، نگاهش تجمل گرایی
سخت افزار	ابزار و تجهیزات عمومی	امنیت اقلام راهبردی و اساسی، تکیه بر تولید ملی
	ابزار و تجهیزات تخصصی	امنیت اقلام راهبردی و اساسی، تکیه بر تولید ملی

تکیه بر تولید ملی	فضاها و اماکن عمومی	سازمان افزار
تکیه بر تولید ملی	فضاها و اماکن تخصصی	
تبلیغات، تکیه بر تولید ملی، ایجاد زنجیره تولید علم	ارزیابی عملکرد (کارایی و اثربخشی)	
حرکت بر اساس برنامه	برنامه ریزی	
حرکت بر اساس برنامه	سازماندهی	
تکیه بر تولید ملی	پشتیبانی های عمومی	
تکیه بر تولید ملی	پشتیبانی های تخصصی	

روش شناسی تحقیق

این پژوهش به دلیل اینکه به بررسی آسیب های سیستم تدارک اقلام مصرفی در یک مرکز نظامی-انتظامی می پردازد از منظر هدف کاربردی و از نظر روش و ماهیت توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه مدیران، کارشناسان و کارکنان آمادی و مدیران و کارشناسانی که خدمات آمادی دریافت می کنند را شامل می شود. این افراد کسانی هستند که دارای مدرک تحصیلی کاردانی و بالاتر بوده و در حوزه آمادی یا مشاغل مربوط فعالیت می نمایند و با نسبت به موضوع تحقیق آشنا می باشند. در این تحقیق، از آنجاکه جامعه آماری از حجم زیادی برخوردار نیست، محدود و در دسترس است لذا روش نمونه گیری تمام شمار می باشد. به عبارتی $N=n=47$

در این تحقیق با نظر استادان محترم راهنما و مشاور سؤالات طرح شده مورد بررسی و اصلاح قرار گرفته و پرسشنامه تنظیم شد؛ و روایی ابزار با بهره گیری از روش اعتبار صوری به لحاظ اینکه پرسشنامه به تأیید اساتید راهنما و مشاور رسیده است تا حدودی تأمین شد. همچنین برای تعیین روایی محتوایی از شاخص نسبت روایی محتوایی لاوشه (جدول شماره دو) استفاده و پرسشنامه در بین ۱۱ نفر از خبرگان و مسئولان آماد پخش شد و پس از دریافت پرسشنامه ها و تجزیه و تحلیل نظرات، تعداد هفت گویه (شاخص) حذف و تعداد ۶۴ گویه (شاخص) تأیید گردید.

جدول ۲: حداقل مقدار CVR قابل قبول بر اساس تعداد خبرگان

تعداد خبرگان	مقدار CVR	تعداد خبرگان	مقدار CVR	تعداد خبرگان	مقدار CVR	تعداد خبرگان	مقدار CVR
۵	۰/۹۹	۹	۰/۷۸	۱۳	۰/۵۴	۲۵	۰/۳۷
۶	۰/۹۹	۱۰	۰/۶۲	۱۴	۰/۵۱	۳۰	۰/۳۳
۷	۰/۹۹	۱۱	۰/۵۹	۱۵	۰/۴۹	۳۵	۰/۳۱
۸	۰/۷۵	۱۲	۰/۵۶	۲۰	۰/۴۲	۴۰	۰/۲۹

طبق این فرمول هرگاه هر یک از سؤالات ۵۹ درصد و بیشتر جواب مثبت داشته باشد، آن سؤال از روایی بالایی برخوردار است. مطابق جدول ۳-۳ روایی محتوایی پرسشنامه مورد پذیرش قرار گرفت.

تحلیل داده ها

جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده های تحقیق از آزمون کولموگروف اسمیرونف استفاده شد که نتایج برای هر کدام از متغیرهای تحقیق در (جدول ۲) آمده است.

جدول ۳: آزمون کولموگروف اسمیرونف (تست نرمالیته)

نام بعد	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آمار Z	سطح معنی داری (sig)
انسان افزار	۴۷	۴/۰۲	۰/۴۴۴	۰/۸۹۳	۰/۴۰۳
نرم افزار	۴۷	۳/۶۰	۰/۴۶۵	۰/۷۰۷	۰/۷۰۰
سخت افزار	۴۷	۳/۴۵	۰/۴۴۴	۰/۷۱۵	۰/۶۸۶
سازمان افزار	۴۷	۳/۸۴	۰/۵۰۹	۰/۶۱۳	۰/۸۴۶

طبق آزمون کولموگروف اسمیرونف اگر سطح معنی داری کوچک تر از پنج صدم بود یعنی آزمون معنی دار شده و باید از آزمون های ناپارامتریک استفاده شود. در جدول فوق همان طور که در ستون سطح معنی داری قابل مشاهده است معنی داری توزیع به دست نیامده و بنابراین توزیع نمونه یک توزیع نرمال است و از آزمون t تک نمونه ای برای بررسی داده های تحقیق استفاده شد که به شرح جداول زیر است.

جدول ۴: آزمون t تک نمونه ای در سطح ابعاد

ابعاد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آمار T	درجه آزادی	سطح معنی داری (sig)
انسان افزار	۴۷	۴/۰۲	۰/۴۴۴	۱۵,۶۹۰	۴۶	۰/۰۰۰
نرم افزار	۴۷	۳/۶۰	۰/۴۶۵	۸,۸۰۳	۴۶	۰/۰۰۰
سخت افزار	۴۷	۳/۴۵	۰/۴۴۴	۶,۹۴۳	۴۶	۰/۰۰۰
سازمان افزار	۴۷	۳/۸۴	۰/۵۰۹	۰,۵۰۹	۴۶	۰/۰۰۰

جدول ۵: آزمون t تک نمونه ای در سطح مولفه ها

ابعاد	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	آمار T	درجه آزادی	سطح معنی داری (sig)
ماموریت	۴۷	۴/۰۷	۰,۴۸۶	۱۵,۱۰۰	۴۶	۰/۰۰۰
آمزش	۴۷	۳/۸۷	۰,۵۰۲	۱۱,۹۰۵	۴۶	۰/۰۰۰
مهارت	۴۷	۴/۱۱	۰,۵۴۳	۱۳,۹۶۰	۴۶	۰/۰۰۰
انگیزش و نگزش	۴۷	۴/۰۴	۰,۵۱۰	۱۳,۹۲۵	۴۶	۰/۰۰۰
اطلاعات فنی	۴۷	۴/۰۷	۰,۵۹۹	۱۲,۳۰۳	۴۶	۰/۰۰۰
ساختار سازمانی	۴۷	۳/۷۹	۰,۵۴۳	۱۰,۰۱۵	۴۶	۰/۰۰۰
روش جاری، رویه ها و دستورالعمل ها	۴۷	۳/۷۲	۰,۵۶۶	۸,۷۶۲	۴۶	۰/۰۰۰
مستندات و کتب تخصصی	۴۷	۲/۳۵	۰,۸۹۶	-۴,۹۶۳	۴۶	۰/۰۰۰
ابزار و تجهیزات عمومی	۴۷	۳/۵۰	۰,۵۴۲	۶,۲۹۸	۴۶	۰/۰۰۰
ابزار و تجهیزات تخصصی	۴۷	۳/۵۲	۰,۵۰۲	۷,۰۹۶	۴۶	۰/۰۰۵
فضاها و اماکن عمومی	۴۷	۳/۴۴	۰,۶۸۸	۴,۳۷۹	۴۶	۰/۰۰۰
فضاها و اماکن تخصصی	۴۷	۳/۲۶	۰,۶۰۶	۲,۹۷۰	۴۶	۰/۰۰۰
ارزیابی عملکرد (کارایی و اثربخشی)	۴۷	۴/۰۰	۰,۵۳۶	۱۲,۸۳۳	۴۶	۰/۰۰۰
برنامه ریزی	۴۷	۳/۸۸	۰,۶۳۶	۹,۵۱۸	۴۶	۰/۰۰۰
سازماندهی	۴۷	۳/۸۱	۰,۶۹۶	۷,۹۶۵	۴۶	۰/۰۰۰
پشتیبانی های عمومی	۴۷	۳/۷۲	۰,۶۶۸	۷,۴۲۴	۴۶	۰/۰۰۰
پشتیبانی های تخصصی	۴۷	۳/۶۴	۰,۶۸۱	۶,۴۲۳	۴۶	۰/۰۰۰

در ادامه جدول نتایج حاصل از آزمون فریدمن براساس میانگین رتبه ارائه می گردد.

جدول ۶: اولویت بندی در سطح ابعاد

اولویت	رتبه میانگین	بعد	ردیف
۱	۳,۵۱	انسان افزار	۱
۲	۲,۹۰	نرم افزار	۲
۳	۲,۰۴	سخت افزار	۳
۴	۱,۵۴	سازمان افزار	۴

در این جدول ابعاد به ترتیب اولویت بندی آورده شده است. براساس جدول فوق (آزمون فریدمن) بعد انسان افزار با میانگین ۳,۵۱ بالاترین بعد به عنوان نقطه قوت و بعد سخت افزار با میانگین ۱,۵۴ پایین ترین بعد به عنوان نقطه ضعف آمده است.

جدول ۷: اولویت بندی مولفه های سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی

میانگین	رتبه میانگین	مولفه ها
۱	۱۲,۶۸	مهارت
۲	۱۲,۲۶	ماموریت
۳	۱۲,۱۸	ارزیابی عملکرد (کارایی و اثربخشی)
۴	۱۱,۷۴	اطلاعات فنی
۵	۱۱,۴۸	انگیزش و نگرش
۶	۱۰,۳۷	برنامه ریزی
۷	۱۰,۲۳	آموزش
۸	۹,۶۷	سازماندهی
۹	۹,۴۸	ساختار سازمانی

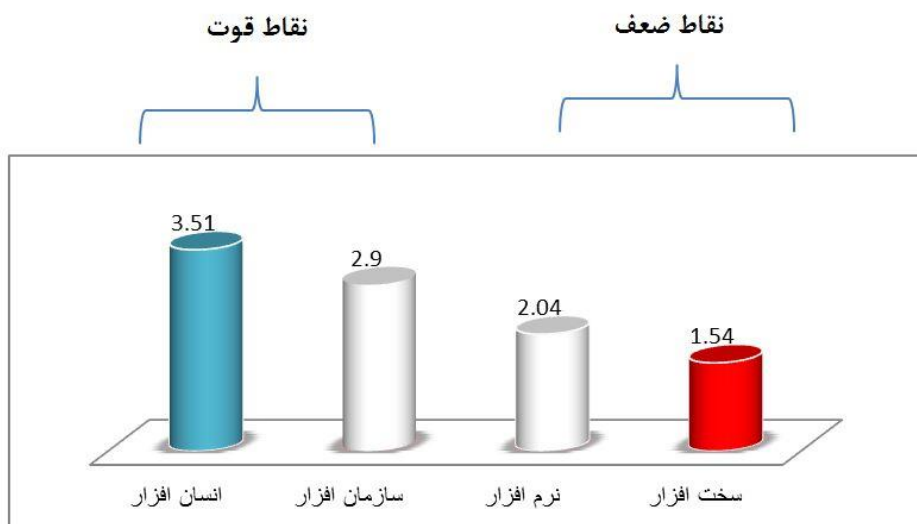
۱۰	۸,۶۸	پشتیبانی های عمومی
۱۱	۸,۵۱	روش جاری، رویه ها و دستورالعمل ها
۱۲	۸,۱۵	پشتیبانی های تخصصی
۱۳	۷,۰۶	فضاها و اماکن عمومی
۱۴	۶,۸۳	ابزار و تجهیزات عمومی
۱۵	۶,۷۸	ابزار و تجهیزات تخصصی
۱۶	۴,۸۵	فضاها و اماکن تخصصی
۱۷	۲,۰۴	مستندات و کتب تخصصی

در این جدول مولفه ها به ترتیب اولویت بندی آورده شده است. براساس جدول فوق (آزمون فریدمن) پنج مؤلفه «مهارت»، «ماموریت»، «ارزیابی عملکرد (کارایی و اثربخشی)»، «اطلاعات فنی» و «انگیزش و نگرش» بالاترین مولفه ها به عنوان نقاط قوت و پنج مؤلفه «ابزار و تجهیزات تخصصی»، «فضاها و اماکن عمومی»، «ابزار و تجهیزات عمومی»، «فضاها و اماکن تخصصی» و «مستندات و کتب تخصصی» پایین ترین مولفه ها به عنوان نقاط ضعف آمده است.

استخراج عارضه‌ها در سطح ابعاد

مطابق نمودار شماره یک، آسیب های شناسایی شده در سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی بر اساس نتایج آزمون تی تک نمونه ای و با استفاده از مدل فریدمن رتبه بندی گردید و نتایج نشان داد که بعد «سخت افزار» مطلوبیت مورد انتظار را ندارد و آسیب ها و چالش های سیستم تدارک اقلام مصرفی در این ها شکل می گیرد.

نمودار شماره یک نقاط ضعف و قوت ابعاد سیستم تدارک اقلام مصرفی را نشان می دهد.

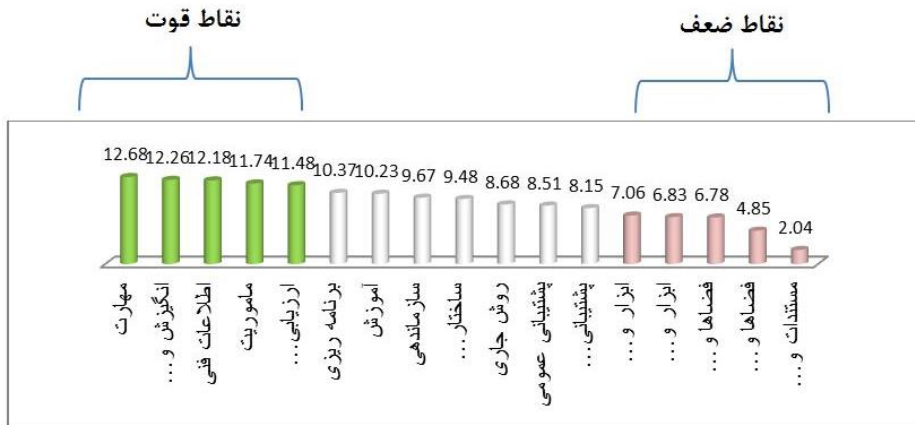

نمودار ۱: شناسایی نقاط ضعف و قوت ابعاد جهت آسیب شناسی سیستم تدارک اقلام مصرفی

استخراج عارضه‌ها در سطح مؤلفه

مطابق نمودار شماره دو، آسیب های شناسایی شده در سیستم تدارک اقلام مصرفی با رویکرد اقتصاد مقاومتی بر اساس نتایج آزمون تی تک نمونه ای و با استفاده از مدل فریدمن رتبه بندی گردید و نتایج نشان داد که پنج مؤلفه « ابزار و تجهیزات تخصصی»، « فضاها و اماکن عمومی»، « ابزار و تجهیزات عمومی»، « فضاها و اماکن تخصصی» و « مستندات و کتب تخصصی» مطلوبیت مورد انتظار را ندارند و مؤلفه هایی هستند که آسیب ها و چالش های سیستم تدارک اقلام مصرفی در این ها شکل می گیرد.

نمودار شماره ۲ نقاط ضعف و قوت مؤلفه های سیستم تدارک اقلام مصرفی را نشان می دهد.

نمودار ۲: شناسایی نقاط ضعف و قوت مؤلفه‌ها جهت آسیب شناسی سیستم تدارک اقلام مصرفی

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف تحقیق حاضر آسیب شناسی سیستم تدارک اقلام مصرفی با استفاده از رویکرد اقتصاد مقاومتی بود. نتایج تحقیق نشان داد که سیستم آمادی جامعه مورد مطالعه دارای مشکلاتی شامل (سخت افزار و نرم افزار) می باشد که حداقل مطلوبیت مورد انتظار را ندارند، در نتیجه ابعادی هستند که آسیب ها و چالش های سیستم آمادی در آن ها شکل می گیرد؛ و این بدین معنا می باشد که سیستم آمادی در راستای اقتصاد مقاومتی نمی باشد. لذا به منظور بهبود عملکرد یک زنجیره تأمین، ابتدا باید به شناسایی مشکلاتی پرداخت که باعث افزایش هزینه ها و تأخیر در حرکت محصول و جریان اطلاعات در طول زنجیره تأمین شده و به نارضایتی مشتریان منجر شده و هزینه های بالایی را جهت رفع مشکلات، به سازمان تحمیل می کند.

هر سازمانی برای انجام ماموریت اصلی و رسیدن به اهداف مورد نظر باید از تدارکات و پشتیبانی عملیاتی مناسب برخوردار باشد و همه احتیاجات واحدهای عملیاتی خود را برآورده کند تا این واحدها بتوانند به نحو مناسب و قابل قبول به اجرای وظایف محوله بپردازند، بر این اساس تدارک اقلام مصرفی جایگاه و اهمیت بالایی در حفظ و ارتقاء توان رزم و آمادگی یگانی دارد. در همین راستا بر اساس نتایج تحقیقات انجام شده نظام لجستیک اکثر سازمان های موجود در کشور ما به شکل سنتی می باشد که با توجه به تغییرات روزافزون، ادامه‌ی این روند بقاء و ماندگاری سازمان ها را به خطر می اندازد. چاره و راهکار برون رفت از این وضعیت شناسایی نظام لجستیک نوین و تغییر در نگرش و سازوکارهای نظام لجستیک موجود خواهد بود (نادری، ۱۳۹۰، ص. ۱۴۰). بنابراین با

توجه به تاکیدات مقام معظم رهبری بر موضوع اقتصاد مقاومتی در سال های اخیر و همچنین انتخاب شعار سال های ۹۵ (اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل)، ۹۶ (اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال) و ۹۷ (حمایت از کالای ایرانی) تاکیدات معظم له بر مصرف تولید داخل، اصلاح الگوی مصرف و پرهیز از اسراف، به کارگیری روش های صحیح تصمیم گیری اقتصادی در شرایط تحریم، فشار و کمبود منابع، که منجر به شکوفایی اقتصادی و موجب ایجاد امنیت و ثبات در اقتصاد و عدم تزلزل در برابر شوک خارجی اقتصادی و جلوگیری از امتیازدهی به دشمنان می شود.

با توجه به یافته های تحقیق در سیستم تدارک اقلام مصرفی ضعیف هایی وجود دارد که باعث شده سازمان در راستای اقتصاد مقاومتی عمل ننماید و جهت رفع این ضعف ها و نارسایی ها راهکارهای زیر به ترتیب اولویت پیشنهاد می شود.

❖ سخت افزار

در بعد سخت افزار، مؤلفه های «فضاها و اماکن عمومی»، «فضاها و اماکن تخصصی»، «ابزار و تجهیزات عمومی»، «ابزار و تجهیزات تخصصی»، نشان دهنده آسیب در بعد سخت افزار می باشد. دستاوردهای این قسمت از تحقیق با یافته های تحقیق غلامی، محمد، در سال ۱۳۹۵ و قلی نژاد، شهرام، سال ۱۳۹۴ مشابهت بسیار زیادی دارد. لذا پیشنهادهای زیر در این رابطه مطرح می گردد.

- فضاها و اماکن عمومی و تخصصی اختصاص داده شده به قسمت های مختلف بخش تدارک کافی نمی باشد و نیاز به فضاها و مکان های بیشتری می باشد و بهتر است فضاها و بیشتری جهت انبارها، سردخانه ها و سایر اماکن مربوطه اختصاص داده شود. همچنین سیستم سرمایشی و گرمایشی اماکن مناسب نمی باشد و کیفیت و استحکام برخی اماکن ضعیف می باشد که بایستی با اختصاص اعتبار مشکلات اماکن حل و فصل گردد.
- برخی ابزار و تجهیزات عمومی و تخصصی موجود در رده ها تولید داخل نمی باشد و یا دارای کیفیت مناسب نمی باشند که برخی مواقع با شرایط تحریم و مشکلات اقتصادی، تامین آن اقلام با مشکل مواجه می شود که با برنامه ریزی مناسب بایستی با کمک به تولیدات داخلی سطح کیفیت و گستردگی تنوع اقلام افزایش یابد. برای اقلامی از قبیل کاغذ بهتر است با مدیریت صحیح مصرف و انجام مکاتبات در سیستم اتوماسیون (گسترش سیستم اتوماسیون تا پایین ترین رده) از استفاده غیرلازم از کاغذ پرهیز نماییم.

❖ نرم افزار

در بعد نرم افزار، مؤلفه ی «مستندات و کتب تخصصی» نشان دهنده آسیب در بعد نرم افزار می باشد.

دستاوردهای این قسمت از تحقیق با یافته های تحقیق غلامی، محمد، سال ۱۳۹۵ و فتاحی، حمید، سال ۱۳۹۵ همسویی فراوانی دارد. لذا پیشنهادهای زیر در این رابطه مطرح می گردد. مستندات و کتب تخصصی با موضوع تدارک اقلام، اصلاح الگوی مصرف، نکوهش تجمل گرایی و ... توسط معاونت آآمد و پشتیبانی در سطح رده ها توزیع گردد و یا کتابخانه دیجیتال در پورتال معاونت آآمد و پشتیبانی ایجاد و کتاب های مربوط به سیستم تدارک اقلام و اقتصاد مقاومتی بارگذاری گردد تا رده های آآمد و پشتیبانی تا پایین ترین رده با کمترین هزینه ممکن به کتاب های مذکور دسترسی داشته باشند.

منابع

- اسدی، محمد حسن و شیرازی، خدایپرست (۱۳۹۳). *اقتصاد مقاومتی با رویکرد توسعه اقتصادی*، فصلنامه آموزشی، پژوهشی و اطلاع رسانی مدیریت شهری نوین، سال دوم، شماره پنجم. *بیانات مقام معظم رهبری در حرم مطهر رضوی*، ۱۳۹۳/۰۱/۰۱
- ترابزاده جهرمی، محمدصادق، سجادیه، سید علیرضا، و سمیعی نسب، مصطفی. (۱۳۹۲). *بررسی ابعاد و مؤلفه های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت الله خامنه ای*. فصلنامه علمی مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۰(۳۲)، ۳۱-۴۶.
- حسین زاده بحرینی، امیرحسین (۱۳۹۲)، *اقتصاد مقاومتی، راهکاری برای توسعه*. نشریه مشکوه، (۱۱۸)، ۱۳۸-۱۵۹
- عیسای، حسین (۱۳۹۰). *مدیریت لجستیک، کارکردها و فرآیندها*. تهران: موسسه چاپ و انتشارات دانشگاه امام حسین(ع).
- قاسمی، علی(۱۳۹۱)، *اقتصاد مقاومتی در برابرز تحریم اقتصادی*. هفته نامه صبح صادق، شماره ۵۶۱، مورخ ۱۳۹۱/۰۵/۱۶، ص. ۸، تهران.
- کازمی، بابک (۱۳۸۹). *مدیریت تدارکات و لجستیک، سیستم های خرید، انبارداری و توزیع*. تهران: انتشارات فرمنش.
- مشبکی، اصغر، (۱۳۷۷)؛ *مدیریت لجستیک، بایدها و نبایدها، نشریه کنترولر*، شماره پنج و شش نادری خورشیدی، علیرضا؛ مسعودی، مهرداد (۱۳۹۱)؛ *مؤلفه ها و شاخص های کلیدی نظام لجستیک دفاعی جامع و یکپارچه*، مجله سیاست دفاعی، سال بیستم، شماره ۷۸.
- Cumming & Worley. (2001). "Essentials of organization development and change": (56-65)
- Harrison, (1990). "Diagnosing organization, Methods, Models and Processes" Sage publications.